



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

OBČIANSKA NÁUKA

Občianska náuka	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	1	1	1	0,5	0,5	4
Školský vzdelávací program	0	0	0	0,5	0,5	1
Spolu	1	1	1	1	1	5

1. Charakteristika učebného predmetu

Predmet prispieva k orientácii žiakov v rodinnom a školskom prostredí. Vede ich k poznávaniu svojej obce, regiónu, vlasti a Európskej únie. Umožňuje žiakom pochopiť seba samých a pomáha im v ich socializačnom procese. Učí ich demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti a obhajovať práva druhých. Poskytuje žiakom základné vedomosti z oblasti štátu a práva a vedie ich k aktívnej občianskej angažovanosti a umožňuje im pochopiť ekonomický život spoločnosti.

2. Ciele učebného predmetu

Predmet sa cieľmi spolupodieľa na utváraní a rozvíjaní kľúčových kompetencií tým, že vedie žiaka k:

- podpore vedomia jedinečnosti a neopakovateľnosti každého človeka v spoločnosti,
- utváraní vedomia vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- realistickému sebaopoznávaniu a sebahodnoteniu,
- akceptovaniu vlastnej osobnosti a osobnosti druhých ľudí,
- aktívnemu občianstvu a osobnej angažovanosti, uvedomovaní si práv a povinností, rešpektovaniu základných princípov demokracie a tolerance,
- vytváraní pozitívnych vzťahov k opačnému pohlaviu v prostredí školy a mimo školy,
- rozpoznávaní stereotypných názorov na postavenie muža a ženy,
- získaní základných vedomostí o ekonomickom fungovaní spoločnosti,
- uplatňovaní vhodných komunikačných prostriedkov k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov,
- k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- vytváraní schopnosti využívať ako zdroj informácií rôzne verbálne a neverbálne texty spoločenského a spoločenskovedného charakteru,
- rešpektovaniu a uplatňovaní mravných princípov a pravidiel spoločenského spolunažívania a prebratíu zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

3. Témy, tematické celky

Predmet veku primerane oboznamuje žiakov s vybranými poznatkami z oblasti sociológie, psychológie, politológie, práva a ekonómie, ktoré ich vedú k poznávaniu seba a iných, k chápaniu personálnych, interpersonálnych, sociálnoprávných a ekonomických vzťahov medzi jednotlivcom a spoločnosťou. Podieľa sa na mravnom, občianskom a intelektuálnom rozvoji žiakov.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

5. ročník

1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

ÚVODNÁ VYUČOVACIA HODINA 1h
VZDELÁVACÍ BLOK: TC: MOJA RODINA 13h
TC: MOJA ŠKOLA 17h
PROJEKTY 2h

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Moja rodina		
Poslanie a funkcie rodiny	- Funkcie rodiny	Chápe význam rodiny pre človeka a spoločnosť
Vzťahy v rodine, roly členov rodiny	- Princípy, na ktorých fungujú vzťahy v rodine	- Vie rozlíšiť pozitíva a negatíva v rodinných vzťahoch - Chápe zmysel pozícii jednotlivých členov pre fungovanie rodiny
Normy a pravidlá, práva a povinnosti členov rodiny	- Pravidlá platné v rodine - Práva a povinnosti rodičov a detí	- Chápe význam pravidiel v rodine - Chápe spätosť práva a povinností - Vie ochraňovať svoje práva a plniť si svoje povinnosti
História mojej rodiny, zvyky a tradície	- Rodinná genéza dvoch generácií dozadu - Rodostrom - Zvyky a tradície rodiny (Vianoce, Veľká noc...)	- Získa úctu a hrdosť na svoju rodinu, tradície a zvyky - Pochopí spätosť prítomnosti s minulosťou - Vie rozlíšiť, v čom sú si rodiny podobné a v čom sú originálne
Komunikácia v rodine	- Verbálna komunikácia - Neverbálne komunikácia - Jednosmerná komunikácia - Základné komunikačné techniky	Chápe dôležitosť komunikácie medzi členmi rodiny pre ich harmonický život - Začne uplatňovať komunikačné techniky - Vie obhajovať, zdôvodňovať svoj názor a rešpektovať názor ostatných - Prejavuje úctu



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

		k názorom rodičov
Krízy v rodine	<ul style="list-style-type: none">- Dôvody, ktoré vedú ku krízam v rodine: rozvod rodičov, choroba v rodine- Neúplná rodina	<ul style="list-style-type: none">- Identifikuje príčiny rodinných kríz- Chápe potrebu preberať rolu neprítomného člena rodiny- Vie prejať cit spolupatričnosti
Problémy rodinného života a ich riešenie	<ul style="list-style-type: none">- Typológia záťažových situácií- Problémy rodinného života- Spôsoby riešenia	<ul style="list-style-type: none">- Vie pomenovať záťažové situácie a vygenerovať základné problémy rodinného života- Vie: vyjednávať, zdôvodňovať svoje riešenia, aktívne počúvať, robiť kompromisy, prijímať rozhodnutie
Zdravý spôsob života	<ul style="list-style-type: none">- Životné štýly- Stres- Relaxačné techniky- Zdravý životný štýl: zdravá životospráva, pravidlá duševnej hygieny	<ul style="list-style-type: none">- Porovnáva jednotlivé životné štýly- Vie identifikovať stres a naučí sa techniky na jeho odbúranie- Uplatní základy zdravej výživy- Odolá módnym trendom v životospráve- Uplatňuje pravidlá duševnej hygieny vo svojom rodinnom živote
Zdravý spôsob života	<ul style="list-style-type: none">- Spôsoby trávenia voľného času- Spoločné voľnočasové aktivity- Individuálne voľnočasové aktivity (turistika, šport, kultúra, starostlivosť o domáce zvieratá...)	<ul style="list-style-type: none">- Vie rozlíšiť vhodné a nevhodné spôsoby trávenia voľného času- Vysvetlí, prečo je pre rozvoj jeho osobnosti dôležité spoločné trávenie voľného času
Voľný čas v mojej rodine	<ul style="list-style-type: none">- Voľný čas v rodine- Spôsoby trávenia voľného času v rodinách	<ul style="list-style-type: none">- Naučí sa prispôbovať ostatným členom rodiny- Formuje si pocit spolupatričnosti
Naši príbuzní, priatelia, susedia	<ul style="list-style-type: none">- Širšia rodina- Medzil'udské vzťahy- Priateľstvo- Pomoc a podpora	<ul style="list-style-type: none">- Vie vymenovať členov svojej širšej rodiny- Na príkladoch uvedie, ako fungujú vzťahy v širšej



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

		rodine, susedské vzťahy - Vie určiť, čím sa vzájomne obohacujú a ako si pomáhajú
Generačné problémy v rodine	- Viacgeneračné rodiny - Problémy spolunažívania vo viacgeneračných rodinách	- Vie vysvetliť pojem viacgeneračnej rodiny - Zdôvodni potrebu vzájomnej starostlivosti rodičov, detí, starých rodičov - V každodennom živote chápe a pomáha starým rodičom
Dokumenty a Zákon o rodine	- Dohovor o právach dieťaťa - Zákon o rodine	- Vie pracovať s dokumentom a zákonom - Pozná svoje práva a povinnosti zo zákona - Osobne sa angažuje proti porušovaniu práv detí - Vie, že vzťahy v rodine upravuje Zákon o rodine
Moja škola		
Trieda ako sociálna skupina	- Princípy fungovania triedneho kolektívu - Postavenie jednotlivcov v skupine a ich vzťahy - Sociálne roly - Socializácia	Vysvetlí príčiny pozícií jednotlivých žiakov (aj seba) v triednom kolektíve - Vie vymenovať základné roly žiakov v triede a zaradiť žiakov do nich - Vie vysvetliť, čo je socializácia a prečo je pre jednotlivca dôležitá - Objasní podstatu problémov vo vzťahu
Individualizmus – osobnosti v našej triede	- Osobnosť: pozitívna, negatívna - Vodca, vodcovský typ (charakteristické znaky) - Súperenie, súťaživosť	- Vie rozlíšiť negatívne a pozitívne osobnosti triedy - Objasní význam pozitívnych vzorov (pozitívnych vodcov osobnosti) pre život triedy - Odhalí manipuláciu zo strany spolužiaka a odolá jej - Uvedie príklady súťaživosti v pozitívnom aj v negatívnom zmysle



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Kolektivismus – spolupráca v našej triede	<ul style="list-style-type: none">- Pravidlá spolupráce- Kompromis- Riešenie konfliktov	<ul style="list-style-type: none">- Pozná a riadi sa pravidlami spolupráce pri činnostiach triedneho kolektívu- Je ochotný robiť kompromisy- Pozná základné spôsoby riešenia konfliktov a uplatňuje ich v živote triedy
Sebahodnotenie a hodnotenie žiakov triedy	<ul style="list-style-type: none">- Rovnosť- Rovnakosť- Predsudok- Sebaopoznanie, sebahodnotenie- Poznanie a hodnotenie iných	<ul style="list-style-type: none">- Vie rozlíšiť pojmy rovnosť a rovnakosť- Chápe pojem predsudok, na príkladoch uvedie, čo môžu predsudky spôsobiť- Pozná svoje pozitíva a negatíva- Vie určiť pozitíva aj negatíva spolužiakov bez urážania
Komunikácia v triede	<ul style="list-style-type: none">- Vzájomné pôsobenie členov kolektívu- Družní spolužiaci- Žiaci s problémami pri nadväzovaní sociálnych vzťahov	<ul style="list-style-type: none">- Rozozná odlišnosti jednotlivcov v procese vytvárania sociálnych vzťahov- Je ochotný pomôcť spolužiakom s problémami pri nadväzovaní kontaktov, pri socializácii
Práva a povinnosti žiakov v triede – triedna samospráva	<ul style="list-style-type: none">- Dokument: práva a povinnosti žiakov v konkrétnej triede- Vytvorenie a činnosť triednej samosprávy	<ul style="list-style-type: none">- Zúčastní sa na tvorbe práv a povinností žiakov triedy (aktívna spolupráca)- Využije možnosť ovplyvniť život vo svojej triede- Rozvíja zodpovednosť za seba a iných
Práva a povinnosti žiakov v škole – školská samospráva	<ul style="list-style-type: none">- Dokument: práva a povinnosti žiakov na ZŠ- Vytvorenie a činnosť žiackeho parlamentu (školskej žiackej samosprávy)	<ul style="list-style-type: none">- Pozná svoje práva a povinnosti v škole- Vie, kto ho zastupuje v školskom parlamente a ako obhajuje jeho práva
Mimovyučovacia a mimoškolská činnosť	<ul style="list-style-type: none">- Mimovyučovacie aktivity v škole	<ul style="list-style-type: none">- Zapája sa do mimoškolských aktivít



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<ul style="list-style-type: none">- Záujmové útvary v škole- Aktívne využívanie voľného času (mimoškolská činnosť)	<ul style="list-style-type: none">- Pozná, ktoré záujmové útvary pracujú v škole a začlení sa do niektorého z nich- Uvedie možnosti mimoškolského využívania voľného času
Naša škola	<ul style="list-style-type: none">- História, úspechy žiakov- Bývalí pedagógovia- Osobnosti školy- Symbolika školy (logo, hymna)	<ul style="list-style-type: none">- Vie uviesť úspechy osobností pedagógov a históriu svojej školy- Pozná jej symboliku- Rozvíja pocit hrdosti, spolupatričnosti, posilňuje snahu reprezentovať školu
Naša pani učiteľka	<ul style="list-style-type: none">- Osobnosť učiteľa- Pracovné štýly učiteľa	<ul style="list-style-type: none">- Vie uviesť základné typy osobností učiteľa- Pozná základné pracovné štýly učiteľa- Rozvíja kritické myslenie, schopnosť vyjadriť svoj názor bez urážania
Čím by som chcel byť	<ul style="list-style-type: none">- Povolanie- Zamestnanie- Rodinné tradície v povolaniach	<ul style="list-style-type: none">- Vysvetlí na príkladoch pojmy povolanie, zamestnanie- Uvedomí si svoj záujem o isté povolanie a vplyv rodiny na svoju budúcu pracovnú orientáciu
Vzdelávanie ako hodnota	<ul style="list-style-type: none">- Systém hodnôt- Hodnoty detí školského veku- Vzdelanie v systéme hodnôt detí školského veku	<ul style="list-style-type: none">- Vie uviesť najdôležitejšie hodnoty vo svojom živote- Vysvetlí, prečo má vzdelanie práve také miesto v jeho hodnotovom systéme- Toleruje hodnoty spolužiakov
Celoživotné vzdelávanie	<ul style="list-style-type: none">- Celoživotné vzdelávanie	<ul style="list-style-type: none">- Chápe pojem a prijíma myšlienku celoživotného vzdelávania ako predpokladu pre svoje budúce uplatnenie sa v práci
Školský systém u nás	<ul style="list-style-type: none">- Typy a stupne škôl- Školské zariadenia	<ul style="list-style-type: none">- Rozlišuje typy stredných škôl



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

		<ul style="list-style-type: none"> - Vie vymenovať niektoré školské zariadenia - Pozná možnosti ďalšieho vzdelávania u nás
Školský systém v Európe	<ul style="list-style-type: none"> - Typy a stupne škôl vo vybraných štátoch EÚ (kritériá výberu: Projekt Comenius) - Povinná školská dochádzka 	<ul style="list-style-type: none"> - Porovná typy a stupne škôl u nás a v niektorých štátoch EÚ - Rozlišuje dĺžku trvania povinnej školskej dochádzky u nás a v štátoch EÚ
Život žiaka základnej školy u nás – v zahraničí, v meste – na dedine	<ul style="list-style-type: none"> - Režim dňa - Výchova, vyučovanie - Voľnočasové aktivity 	<ul style="list-style-type: none"> - Porovnáva život žiaka SR – zahraničie, mesto – dedina - Hľadá podobnosti a odlišnosti - Rozvíja kritické myslenie, vyjadruje svoj názor a zdôvodňuje ho
Škola budúcnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Spôsoby učenia a vyučovania v budúcnosti - Postavenie žiaka a učiteľa v budúcnosti - Obsah vzdelávania v budúcnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozvíja tvorivosť, fantáziu - Prejaví aj zmysel pre realitu - Vie vyjadriť a obhájiť svoju predstavu

6. ročník

1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

ÚVODNÁ VYUČOVACIA HODINA 1h

VZDELÁVACÍ BLOK: TC: MOJA OBEC, REGIÓN, VLAST', EURÓPSKA ÚNIA 13h

TC: MOJA ŠKOLA 17h

PROJEKTY 2h

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Moja obec, región, vlast', Európska únia	História a súčasnosť mojej obce	Žiak pozná históriu a súčasnosť obce, v ktorej žije.
	Kronika a erb mojej obce	Vie vysvetliť význam symbolov obce (erb, vlajka), ak ich obec má. Vie posúdiť význam obecnej kroniky pre poznanie minulosti obce a pre jej prepojenie so súčasnosťou.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	Významné osobnosti našej obce.	Pozná osobnosti obce v minulosti a dnes. Uvedomuje si význam pozitívnych vzorov z minulosti a súčasnosti pre svoj život.
	Na čo som hrdá/hrdý v mojej obci a jej okolí (pamiatky, príroda)	Buduje si pocit hrdosti na svoju obec poznaním jej prírody a pamiatok.
	Verejný, kultúrny a spoločenský život v našej obci	Zaujíma sa o spôsob volieb poslancov do obecného zastupiteľstva. Zúčastní sa (s rodičmi alebo učiteľmi) na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Aktívne sa s členmi svojej rodiny zapája do organizovania akcií v obci a zúčastňuje sa ich.
	Môj región	Žiak pozná históriu a súčasnosť regiónu, v ktorom žije.
	Moja vlasť – Slovenská republika Štátne symboly	Vytvára si hrdosť na svoju vlasť poznaním jej minulosti, prítomnosti, pamiatok a prírody. Pozná štátne symboly a vie, ako im vzdať úctu.
	Európska únia	Uvedomuje si význam európskej integrácie pre život občanov SR. Vie si vyhľadať a v praktickom živote používať základné informácie o EÚ.
	Prepojenie národnej identity s európskou identitou	Uvedomuje si nutnosť zachovania slovenskej národnej identity s prepojením na európsku identitu. Podporuje šírenie znášanlivosti a tolerance medzi národmi EÚ.
Vnútorň a vonkajší život		



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

jednotlivca		
Vnútný život jednotlivca	Ľudská psychika	Uvedomuje si spätosť ľudskej psychiky s biologickými faktormi (nervovou sústavou). Uvedomuje si, že jeho psychika je vo vývine. Pozná základné prvky psychiky – pocit, vnem, predstava. Vie ich rozlíšiť.
	Osobnosť	Uvedomuje si neopakovateľnosť charakteristických znakov osobnosti. Pozná základné typy osobnosti podľa temperamentu a vie zaradiť seba samého.
	Proces učenia sa	Vie rozlíšiť dva druhy pamäte (krátkodobú, dlhodobú) a chápe ich význam pre svoje vzdelávanie. Uvedomuje si súvislosť medzi pamäťou a myslením v procese učenia sa. Posudzuje základné metódy učenia sa a hľadá si najvhodnejšie pre svoju osobnosť. Vie na jednoduchom príklade odvodiť z dvoch súdov záver usudzovania.
	Psychológia v každodennom živote	Vie rozlišovať medzi základnými emóciami a chápe dôležitosť primeraného prežívania emócií. Vie posúdiť svoje schopnosti pre niektorý typ činnosti. Vie využívať osvojené vedomosti zo psychológie vo svojom každodennom živote.
Vonkajší život	Vytváranie sociálnych	Uvedomuje si vytváranie



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

jednotlivca	vzťahov jednotlivca v širšom prostredí	sociálnych vzťahov vo všetkých skupinách, ktorých je členom.
	Sociálne skupiny	Uplatňuje poznatky o socializácii pri svojom včleňovaní sa do sociálnych skupín. Pozná pozície a roly jednotlivcov v spoločenských skupinách.
	Sociometria skupiny Sociálne vzťahy v triede	Pozná základné metódy merania sociálnych vzťahov v skupine. Rešpektuje každého člena skupiny bez ohľadu na jeho pozíciu v skupine. Vie odolávať tlaku niektorých členov skupiny. Podporuje včleňovanie sa jednotlivcov do sociálnej skupiny. Uvedomuje si súvislosť medzi vzťahmi v skupine a konaním členom sociálnej skupiny, ako aj skupiny ako celku.
	Sociálne zručnosti	Ovláda a v každodennom živote používa základné komunikačné zručnosti – komunikuje, spolupracuje a rieši konflikty.

7. ročník

1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

ÚVODNÁ VYUČOVACIA HODINA 1h

VZDELÁVACÍ BLOK: TC: SOCIÁLNE VZŤAHY V SPOLOČNOSTI 9h

TC: OBČIANSKY ŽIVOT AKO PROCES FORMOVANIA DEMOKRACIE
21h

PROJEKTY 2h

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Spoločnosť, jej vznik, vývoj a charakteristika	- spoločnosť, človek - vývoj človeka - vývoj spoločnosti - charakteristika	Vie použiť informácie z dejepisu o vzniku a vývoji ľudskej spoločnosti a človeka.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	spoločnosti - komunita	Pozná základné znaky ľudskej spoločnosti. Rozlišuje medzi vidieckou a mestskou komunitou.
Štruktúra spoločnosti a sociálne vzťahy v nej	- štruktúra spoločnosti - vzťahy v spoločnosti - typy štruktúr spoločnosti	Vie rozčleniť ľudskú spoločnosť na jednotlivé typy štruktúr. Vníma seba ako súčasť jednotlivých štruktúr spoločnosti.
Veľké spoločenské skupiny	- veľké spoločenské skupiny - spoločenské vrstvy, triedy - kasty, stavy	Pozná základné rozvrstvenie ľudskej spoločnosti. Vie rozlíšiť veľké spoločenské skupiny od malých. Vie vysvetliť význam príslušnosti k sociálnej skupine pre život jednotlivca.
Sociálne zmeny v spoločnosti a ich príčiny	- sociálne zmeny - príčiny sociálnych zmien	Vie vysvetliť nutnosť sociálnych zmien. Pozná hlavné príčiny sociálnych zmien.
Prirodzený pohyb obyvateľstva	- prirodzený pohyb (migrácia) obyvateľstva - príčiny, dôsledky migrácie - pohyb v rámci spoločenského rozvrstvenia	Pozná súvislosti medzi sociálnymi zmenami a migráciou obyvateľstva. Vie vysvetliť príčiny a dôsledky migrácie Pozná možnosti zmeny postavenia jednotlivca v spoločnosti.
Štruktúra obyvateľstva – rasy, národy	- štruktúra obyvateľstva - rasy národy, národnosti - etnické skupiny	Vie sa orientovať v národnom a etnickom zložení obyvateľstva. Vie vymenovať rasy a ich znaky. Je tolerantný voči rasám, národom a národnostiam. Posilňuje svoju národnú identitu.
Štruktúra obyvateľstva –	- náboženstvá na Zemi - funkcia náboženstiev v	Pozná hlavné náboženstvá.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

náboženstvá	spoločnosti - náboženské organizácie	Chápe úlohy náboženstva v modernej spoločnosti. Vie odlíšiť sekty od cirkevných organizácií. Je tolerantný voči náboženstvám iných ľudí.
Kultúra, multikultúrnosť	- kultúra -multikultúrnosť	Chápe kultúru ako výsledok činnosti ľudskej spoločnosti. Chápe hodnoty jednotlivých kultúr a toleruje kultúrnu rozmanitosť. Vie prejavíť hrdosť na svoje kultúrne hodnoty.
Sociálne a politické napätie v spoločnosti – vojny, terorizmus...	- napätia, konflikty medzi spoločenskými skupinami - sociálne hnutia - miestne vojny - terorizmus	Pozná príčiny konfliktov medzi spoločenskými skupinami. Vie vysvetliť význam sociálnych hnutí pre jednotlivca a spoločnosť. Pozná príčiny a dôsledky vojen a terorizmu.
Tematicky celok: Občiansky život ako proces formovania demokracie Obsah		
Občan, občianstvo	- občan - občianstvo - štát	Vie vysvetliť vzťah medzi občanom a štátom. Pozná vznik a vývoj občianstva. Vie vymenovať znaky štátu prospešného pre občana.
Proces formovania občianskej spoločnosti	- občania v starovekom Grécku - občianska spoločnosť v rímskej republike - vývoj občianskej spoločnosti	Pozná korene občianskej spoločnosti. Vie porovnať postavenie občanov v Aténskej demokracii a Rímskej republike.
Vznik	- prvé štáty na svete	Vie použiť informácie z



Základná škola, Sídliisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

štátu	<ul style="list-style-type: none">- Aténska demokracia,Rímska republika- štát, znaky štátu	dejepisu o vzniku štátov. Vie vysvetliť pojem štát. Vie vymenovať znaky štátu.
Právny štát	<ul style="list-style-type: none">- znaky právneho štátu- občan a právny štát	Pozná korene právneho štátu v antickej spoločnosti. Vie vymenovať znaky právneho štátu. Vie v konkrétnych situáciách rozlišovať, či ide o právny štát.
Ústava Slovenskej republiky	<ul style="list-style-type: none">- Ústava SR – základný zákon štátu- členenie ústavy- preambula- 2. Hlava Ústavy SR	Chápe význam ústavy pre riadenie štátu. Pozná obsah Ústavy SR. Vie vymenovať orgány štátnej moci. Vie zdôvodniť, prečo je II. Hlava Ústavy SR pre občanov najdôležitejšia.
Kto nám vládne (Štátna moc)	<ul style="list-style-type: none">- štátna moc- zložky štátnej moci- zákonodarná moc	Vie vysvetliť, ako a prečo vzniká štátna moc. Vie vymenovať orgány štátnej moci. Vie vymenovať úlohy parlamentu.
Kto nám vládne (Štátna moc)	<ul style="list-style-type: none">- štátna moc- výkonná moc- prezident- súdna moc	Vie vymenovať, kto a ako vykonáva moc v štáte. Pozná základné právomoci prezidenta. Pozná význam súdov.
Demokracia, jej vznik a vývoj	<ul style="list-style-type: none">- dejiny demokracie- priama a nepriama demokracia	Vie vysvetliť význam slova demokracia. Pozná korene demokracie. Vie vysvetliť priamu a nepriamu demokraciu a uviesť príklady.
Princípy demokracie	<ul style="list-style-type: none">- princípy demokracie	Vie vymenovať princípy demokracie. Vie posúdiť podľa konkrétnych situácií stav demokracie v krajine.
Čo je a nie je demokracia	<ul style="list-style-type: none">- občianska spoločnosť a demokratický štát	Vie, ako môžu občania ovplyvňovať riadenie štátu.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

		Rozumie pojmu politická pluralita.
Voľby, volebné právo	<ul style="list-style-type: none">- volebné právo- slobodné a čestné voľby- voľby v demokracii	Vie vysvetliť, čo znamená všeobecné a rovné volebné právo. Vie vysvetliť význam slobodných volieb v demokratickej spoločnosti.
Parlamentné, komunálne voľby	<ul style="list-style-type: none">- parlamentné voľby- komunálne voľby	Pozná rozdiel medzi parlamentnými a komunálnymi voľbami. Zaujíma sa o komunálne voľby v obci.
Štátna správa, samospráva	<ul style="list-style-type: none">- štátna správa- samospráva	Vie rozlíšiť orgány štátnej moci od samosprávnych orgánov. Pozná starostu svojej obce. Zaujíma sa o činnosť obecnej samosprávy.
Čo sú ľudské práva a slobody a prečo sa o nich učíme	<ul style="list-style-type: none">- základné ľudské práva a slobody	Vie vymenovať základné ľudské práva a slobody. Vie vyhľadávať v Ústave SR -II. Hlava jednotlivé skupiny práv. Vie zdôvodniť, prečo sa učíme o právach.
Základné dokumenty ľudských práv	<ul style="list-style-type: none">- dokumenty ľudských práv- Všeobecná deklarácia ľudských práv- Dohovor o ľudských právach	Pozná základné dokumenty ľudských práv. Pozná inštitúcie ochraňujúce ľudské práva.
Patria aj deťom ľudské práva?	<ul style="list-style-type: none">- práva detí- Deklarácia práv dieťaťa- Dohovor o právach dieťaťa	Pozná svoje práva. Vie posúdiť situácie, kedy sú práva detí porušované. Vie, na ktoré inštitúcie sa môže



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

		obrátiť pri porušovaní svojich práv.
Niet práv bez povinností a zodpovednosti	<ul style="list-style-type: none">- práva- zodpovednosť- povinnosť	Chápe spätosť práv a povinností. Uplatňuje zodpovednosť voči právam ostatných v bežnom živote.
Záujmové a občianske aktivity, činnosť mimovládnych organizácií	<ul style="list-style-type: none">- záujmové aktivity občanov- občianske združenia- mimovládne organizácie	Pozná najdôležitejšie mimovládne organizácie v SR. Vie rozlišovať medzi občianskymi aktivitami.
Dobrovoľnícka a charitatívna činnosť	<ul style="list-style-type: none">- dobrovoľnícka činnosť- charitatívna činnosť	Chápe podstatu dobrovoľníckej a charitatívnej činnosti. Zaujíma sa o možnosti pomáhať ako dobrovoľník. Angažuje sa vo svojom užšom prostredí (škola, krúžky...). Organizuje pomoc tým, čo ju potrebujú.
Triedny žiacky a školský parlament	<ul style="list-style-type: none">- triedny žiacky parlament- školský žiacky parlament	Pozná funkcie a právomoci obidvoch parlamentov. Zaujíma sa o ich činnosť, aktívne sa zapája do spolupráce. Pozná meno predsedu školského parlamentu.
Obvodný žiacky parlament	<ul style="list-style-type: none">- obvodný žiacky parlament	Pozná fungovanie obvodného žiackeho parlamentu.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

		Vie, kto zastupuje ich školský žiacky parlament v obvodnom parlamente. Zaujíma sa o aktivity obvodného žiackeho parlamentu (vie, že sa pripravuje na aktívny občiansky život v dospelosti).
2 h projekty Občianska participácia v širšom prostredí – v obci	- účasť na zasadnutiach obecného zastupiteľstva	Získava zručnosti občianskeho života. .

8. ročník

1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

ÚVODNÁ VYUČOVACIA HODINA 1h

VZDELÁVACÍ BLOK: TC: ŠTÁT A PRÁVO 30h

PROJEKTY 2h

Tematicky celok Štát a právo	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Štát a jeho podstata	- štát - znaky štátu	Žiak vie vysvetliť príčiny vzniku štátu. Vie charakterizovať všetky znaky štátu. Vie nakresliť vlajku SR. Ovláda text štátnej hymny. Vie vzdať úctu štátnym symbolom.
Funkcie štátu	- funkcie štátu vnútorné funkcie vonkajšie funkcie	Vie uviesť príklady na jednotlivé vnútorné funkcie štátu. Vie vysvetliť úlohu štátu z hľadiska jeho vonkajších funkcií. Vie charakterizovať vzťahy SR so susednými štátmi. .



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Formy vlády	<ul style="list-style-type: none">- monarchia- republika- diktatúra	Vie rozlíšiť medzi absolutistickou a parlamentnou formou monarchie. Vie uviesť konkrétne typy príkladov na demokratickú a nedemokratickú formu republiky. Vie uviesť príklady na typy diktatúr z minulosti i súčasnosti.
Zložky štátnej moci	<ul style="list-style-type: none">- zákonodarná- výkonná- súdna	Vie vysvetliť príčiny rozdelenia štátnej moci na jednotlivé zložky. Vie porovnať jednotlivé zložky štátnej moci.
Zákonodarná moc	<ul style="list-style-type: none">- parlament – NR SR- zákon- zákonodarný proces- Zbierka zákonov- platnosť zákona- účinnosť zákona	Vie popísať priebeh plenárneho zasadnutia parlamentu – NR SR. Vie charakterizovať úlohu prezidenta v zákonodarnom procese. Vie rozlišovať medzi platnosťou zákona a účinnosťou zákona.
Vzťah štátu a práva	<ul style="list-style-type: none">- právo- právny štát- právna istota	Vie definovať pojem právo. Vie zdôvodniť spätosť štátu a práva. Vie uviesť príklady z bežného života na platnosť nadosobnej moci zákona.
Právne normy	<ul style="list-style-type: none">- norma- právna norma- morálna norma- náboženská norma- estetická norma	Vie charakterizovať jednotlivé druhy noriem. Na konkrétnych príkladoch vie rozlišovať medzi jednotlivými druhmi noriem.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Právne inštitúcie SR	<ul style="list-style-type: none">- súdy- prokuratúra- advokácia- polícia- notárstvo	Vie popísať funkcie jednotlivých právnych inštitúcií SR. Vie aktívne participovať na príprave a priebehu inscenácie súdneho pojednávania na vyučovacej hodine. Vie rozlíšiť služby advokáta a notára.
Právne vedomie	<ul style="list-style-type: none">- právne vedomie- vývoj právneho vedomia	Vie popísať prepojenosť právneho vedomia s právnym poriadkom štátu. Vie zdôvodniť praktický význam právnych poznatkov pre budovanie svojho právneho vedomia.
Právny poriadok (systém) SR	<ul style="list-style-type: none">- právne predpisy- odvetvia práva- verejné právo- súkromné právo	Vie definovať pojem právne predpisy. Vie hierarchizovať pojmy právneho systému SR. Vie opísať dve vybrané odvetvia verejného práva. Vie opísať tri vybrané odvetvia súkromného práva.
Rodinné právo	<ul style="list-style-type: none">- Zákon o rodine- manželstvo- rodina- rozvod	Vie vysvetliť poslanie Zákona o rodine a jeho úlohy. Na základe príkladov z literatúry alebo filmu vie vysvetliť dopad ukončenia manželstva rozvodom na členov rodiny.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Trestné právo	<ul style="list-style-type: none">- Trestný zákon- trestný čin- trestná zodpovednosť- prezumpcia nevin- predbežné zadržanie- zadržanie- obvinený- obžalovaný- odsúdený- trest	Vie vysvetliť všetky uvedené pojmy. Vie aktívne participovať na príprave a priebehu inscenácie, týkajúcej sa trestného činu, na vyučovacej hodine. Vie zdôvodniť potrebu dodržiavania zákonov SR.
---------------	--	---

9. ročník

1 hodina týždenne, 33 hodín ročne

ÚVODNÁ VYUČOVACIA HODINA 1h

VZDELÁVACÍ BLOK: TC: EKONOMICKÝ ŽIVOT V SPOLOČNOSTI 30h

PROJEKTY 2h

Tematický celok: Ekonomický život v spoločnosti Obsah	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Základné pojmy	<ul style="list-style-type: none">- ľudské potreby- uspokojovanie ľudských potrieb- statky- výrobný proces- výrobné zdroje- vzácnosť výrobných zdrojov- rozhodovanie- rozhodovací proces- výber- alternatívne náklady	Žiak vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie odlíšiť uvedené pojmy. Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach. Vie vypracovať návrh využitia konkrétneho vzácneho výrobného zdroja vo výrobnom procese s uplatnením jednotlivých etáp rozhodovacieho procesu. Uvedomuje si dôsledky rozhodnutí. Učí sa konať rozvážne a zodpovedne.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Ekonomika a ekonómia	<ul style="list-style-type: none"> - ekonomika - ekonómia - mikroekonómia - makroekonómia 	<p>Vie vysvetliť uvedené pojmy.</p> <p>Vie odlíšiť jednotlivé pojmy.</p> <p>Vie uviesť uvedené pojmy vo vzájomných súvislostiach.</p> <p>Vie zdôvodniť potrebu osvojovania týchto pojmov z hľadiska ich uplatnenia v jeho praktickom živote.</p>
Základné ekonomické otázky	<ul style="list-style-type: none"> - Čo vyrábať? - Ako vyrábať? - Pre koho vyrábať? 	Vie vytipovať príklady riešení jednotlivých ekonomických otázok.
Typy ekonomík	<ul style="list-style-type: none"> - príkazová ekonomika - trhovú ekonomiku - zmiešanú ekonomiku 	<p>Vie vysvetliť podstatu troch typov ekonomík.</p> <p>Vie porovnať jednotlivé ekonomiky z hľadiska pozitív i negatív.</p> <p>Na konkrétnych príkladoch vie aplikovať riešiteľnosť základnej ekonomickej otázky podľa typu ekonomiky.</p>
Trhová ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> - trhovú ekonomiku - vlastnícke práva 	<p>Vie charakterizovať trhovú ekonomiku tromi znakmi.</p> <p>Vie uviesť charakteristiku vlastníckych práv.</p> <p>Vie vysvetliť vzťah medzi vlastníckymi právami a efektívnym využívaním zdrojov.</p>

- ekonomika
- ekonómia
- mikroekonómia
- makroekonómia



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Trhový mechanizmus	<ul style="list-style-type: none">- trh- ponuka- zmeny ponuky – príčina, dôsledok- dopyt- zmeny dopytu – príčina, dôsledok- cena	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie na praktických príkladoch vysvetliť vzájomný vzťah medzi ponukou, dopytom a cenou tovaru a služieb. Vie určiť faktory, ktoré ovplyvňujú zmeny ponuky a dopytu. Vie uviesť praktické príklady dôsledkov zmien v ponuke a dopyte.
Základné formy podnikania	<ul style="list-style-type: none">- podnik- formy podniku- podnikanie- fyzická osoba- zisk- strata	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie charakterizovať základné podmienky úspešného podnikania. Na konkrétnom príklade zo života opíši úspešného alebo neúspešného podnikateľa z obce alebo regiónu.
Výroba, výrobca	<ul style="list-style-type: none">- výroba- výrobca- produktivita práce- konkurencieschopnosť	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a množstvom tovaru. Vie zdôvodniť priamu úmeru medzi produktivitou práce a konkurencieschopnosťou.
Spotrebiteľ, spotreba		Vie definovať uvedené pojmy. Vie uviesť rozdiely medzi súkromnou a verejnou spotrebou. Na konkrétnych príkladoch vie uviesť obmedzenie súkromnej



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<ul style="list-style-type: none">- spotrebiteľ- spotreba- súkromná spotreba- verejná spotreba	spotreby. Vie použiť príklady na obmedzenie spotreby verejných statkov.
Peniaze a finančné inštitúcie v trhovej ekonomike	<ul style="list-style-type: none">- peniaze- funkcie peňazí- banky- sporiteľne- poisťovne- nebankové subjekty	Vie vysvetliť uvedené pojmy. Vie rozlíšiť jednotlivé pojmy. Vie určiť faktory, vytvárajúce hodnotu peňazí. Vie zdôvodniť opodstatnenosť finančných inštitúcií v trhovej ekonomike. Vie porovnať z hľadiska služieb jednotlivé finančné inštitúcie. Vie posúdiť mieru rizika pri využití nebankového subjektu ako typu finančnej inštitúcie.

5. Metódy a formy práce

Kognitívne metódy výučby sú systémom uvedomelých a cieľavedomých pôsobení učiteľa, ktorými riadi poznávaciu a praktickú činnosť študentov zameranú na dosiahnutie cieľov výučby.

Výkladovo - ilustratívna metóda - metóda osvojovania poznatkov hotovým informovaním.

Reproduktívna metóda (metóda osvojovania skúseností zo spôsobov činnosti napodobovaním).

Tradičné vyučovanie - je charakterizované hlavne tým, že na vyučovacích hodinách sa využíva predovšetkým **výkladovo-ilustratívna a reproduktívna metóda**.

Problémové vyučovanie - využíva predovšetkým metódy problémového výkladu, heuristickú a výskumnú.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Metóda problémového výkladu (metóda osvojovania poznatkov zdôvodňovaným informovaním).

Heuristická metóda (metóda osvojovania skúseností z tvorivej činnosti etapovitým riešením problému

Výskumná metóda (metóda osvojovania skúseností z tvorivej činnosti samostatným riešením problému).

Dialóg a diskusia prebiehajú vo väčšej alebo menšej skupine. Učiteľ sa tejto aktivity môže zúčastňovať ako diskutujúci alebo facilitátor.

Inskenačné metódy (metódy hrania rol) - spočívajú v simulácii stanovených situácií, keď sa riešenie realizuje prostredníctvom hrania rol.

Brainstorming (burza dobrých nápadov) - kladie dôraz na čo najrýchlejšie zhromaždenie a zapísanie nápadov, námetov, informácií. Cieľom je vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase.

Zážitkové metódy – vytváranie zážitku, emocionálne prežívanie skutočnej situácie na vlastnej koži. Takýto spôsob učenia vedie často k silným zážitkom a spontánnemu učeniu sa.

Formy:

Frontálna práca (učiteľ pracuje súčasne s celou triedou, pôsobí na všetkých študentov, napr. pri výklade, zadávaní úloh, hromadných previerkach).

Individuálna práca (učiteľ je v interakcii len s jedným študentom, ktorý pracuje samostatne, napr. pri ústnom skúšaní, riešení príkladov, osvojovaní si určitej zručnosti),

Skupinová práca (učiteľ je v interakcii so skupinou, v ktorej študenti spoločne pracujú na určitej úlohe, napr. v rámci cvičenia robia experiment, riešia zložitejšie úlohy, vypracovávajú určitý produkt materiálnej či nemateriálnej povahy) Pri tejto sociálnej forme výučby je základnou podmienkou interakcia medzi študentmi. Pôsobenie učiteľa sa dostáva do úzadia a má poradnú, kontrolnú a korekčnú funkciu. Skupinová práca môže byť diferencovaná a nediferencovaná. V tradičnej škole je najmenej častá skupinová práca. Pritom v nej obsiahnuté prvky spolupráce pôsobia zmierňujúco na individualistický charakter práce študentov, ktorý môže viesť k ich nadmernej súťaživosti.

Projektové vyučovanie - realizácia projektovej formy vyučovania na hodinách nie je pevne stanovená, a preto ani neobmedzuje učiteľa v jeho tvorivosti a spôsoboch realizácie vyučovacej hodiny, využíva medzipredmetové vzťahy, stiera hranice medzi jednotlivými predmetmi. Primárnym cieľom projektového vyučovania je aktívne zapojiť žiakov do poznávacieho procesu.

Integrované tematické vyučovanie (ITV) - predstavuje komplexný program, ktorý v sebe integruje všetky princípy efektívneho učenia.

Párové vyučovanie – výučba v dvojiciach, úlohy sa zadávajú dvojici, páru žiakov. Informačný okruh sa rozširuje o väzbu žiak – žiak a posilňujú sa prvky spolupráce.

Tímové vyučovanie – zabezpečuje tím učiteľov s vnútornou del'bou práce a špecializáciou, žiaci sú zoskupovaní do niekoľkých rôzne veľkých skupín, učebná činnosť žiakov i vyučovacia činnosť učiteľa je prispôbená špecializácii učiteľa a veľkosti skupiny, podľa týchto požiadaviek prebieha výučba v rôzne veľkých učebniach, tomu sa prispôsobuje čas a rozvrh vyučovania.

Programované vyučovanie – žiak svoju činnosť riadi sám pomocou naprogramovaného učiva, odlišné je usporiadanie učebnej látky, žiak má individuálne tempo výučby.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Individuálne vyučovanie - je považované za najstaršiu organizačnú formu vyučovania, riadiaci systém predstavuje jeden učiteľ, ktorý vyučuje, respektíve riadi činnosť vždy iba jednotlivých žiakov. Žiaci sa zhromažďujú spravidla v jednej miestnosti, pričom každý žiak pracuje individuálne, vzájomne nespolupracujú. Sú rôzneho veku, na rôznej vedomostnej úrovni a rôznej je aj ich počet. Učivo je stanovené pre každého žiaka zvlášť, žiadne spoločné učebnice, ani úlohy, či zadania. Čas vyučovania je časovo neobmedzený. Nie je presne určený v časových jednotkách v priebehu dňa ani roka. Rozmiestnenie žiakov a vecných prostriedkov je voľné a nie je presne určené.

Vyučovacia hodina – riadiaci systém predstavuje jeden učiteľ, ktorý vyučuje – riadi učebnú činnosť celej skupiny žiakov naraz, vyučuje “hromadne”. Učiteľ má vedúcu úlohu, ktorá sa neskôr presúva čiastočne na žiaka.

Exkurzie - rozumieme nimi dočasné prenesenie vyučovacieho procesu z prostredia triedy do reálneho prostredia.

Výlety sú organizačné jednotky vyučovania, ktoré sa spravidla uskutočňujú v prírodnom prostredí. Podnikajú sa mimo priestor školy a obce, najčastejšie ku koncu školského roka. Sú najmenej celodenné. Pri ich realizácii je nutné zabezpečiť bezpečnosť, dopravu, ubytovanie, stravu.

Vychádzky sú kratšie a menej náročné ako exkurzie a výlety. Majú rekreačný ráz.

Uskutočňujú sa v okolí školy a v blízkej prírode.

Besedy a organizované rozhovory - sú organizačné jednotky, ktoré sa realizujú priamym rozhovorom pedagóga so žiakmi alebo formou besedy žiakov s pozvaným hosťom o aktuálnych problémoch. Besedu a organizovaný rozhovor treba primerane vopred pripraviť.

Súťaže a kvízy - prispievajú k uspokojeniu základnej potreby človeka, akou je potreba uplatniť sa. Väčšinou sa jedná o jednorazové akcie, ale môžu byť i dlhodobé. Usporiadávajú sa v športe, môžu byť vedomostné i kultúrne.

6. Učebné zdroje

Zdrojom informácií pre žiakov je učebnica občianskej náuky pre 5. 6. a 7. ročník, pracovné listy pre žiakov, internet, denná tlač.

Občianska náuka pre 5. ročník ZŠ – Alena Drozdíková, Daniela Ďurajková, SPN 2009

Občianska náuka pre 6. ročník ZŠ – Alena Drozdíková, Daniela Ďurajková, SPN 2009.

Občianska výchova pre 7. ročník ZŠ - Elena Dřízová a kol., SPN 2008

Občianska výchova pre 8. ročník ZŠ - Alexandra Krsková a kol., SPN 2004

Občianska výchova pre 9. ročník ZŠ - Rudolf Šlosár a kol., SPN 2002

7. Hodnotenie predmetu

Predmet občianska náuka je klasifikovaný na vysvedčení známkami.